

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yirmeyah

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5570 [1809/1810]

א

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9844

(יג) זרעו חטים וקוצים קצרו נחלו לא יועלו ובשו מחבואתיכם
 בחרון אף יהודה : (יד) כה אמר יהוה על כל שכני הרעים
 הנגעים בנחלה אשר הנחלתי את עמי את ישראל הנני נהשם
 מעל אדמתם ואת בית יהודה אתוש מהוכם : (טו) והיה אחרי
 נתישי אותם אשוב ורחמתיים והשיבתים איש לנחלתו ואיש לארצו :
 (טו) והיה אם למד ילמדו את דרכי עמי להשבע בשמי חיי
 יהוה באשר למדו את עמי להשבע בפעל ונבנו בתוך עמי :
 (יז) ואם לא ישמעו ונתשתי את רגוי דרווא נהוש ואפר
 נאם יהודה :

יג (א) כה אמר יהוה אלי הלוך וקניתי לך אזור פשתים
 ושמתו

ר ש י

(יא) חבלה עלי לפני : (יג) זרעו חטים וקוצים קצרו * התפללו ולא נתקבלה
 תפלתם למה לפי שלא נרו להם ניר השוכה ומעשים טובים לכך זרעו א קונים ספר
 שנקוד בו זרעו בחירי ק הזי"ן שיבוש הוא : נחלו לשון חולי נחלו במנחוסם ונעקתם
 לפני ולא יועילו : מתבואותיכם * מועשיכם : (יד) שכני הרעיו מנרים עמון
 ומחצוצר וידון שהיו שכני חרן ישראל ומחזיקין אותם : (טו) אשיב ורחמתיים *
 בולן לקו סמוך לחורבן בית ובכול נאמר ושכתי את שנות בספר זה : (טז) אם
 למוד ילמדו * אם יחגיירו : ונבנו לשון בניין :

יג (א) אזור פורניכ"ט בלע"ז : (ב) בלשון אשכנז גורט , עיין ש"ב ו"ד
 ובמים לא תניאסו * לכבסו כשיהא מלא זיעה כדי שימחר לירקב :
 (ז) לא

מכלל יופי

שמה * כבודנר ואע"פ שלא זכרו הרי זכר רועים רבים והוא היה בראש והוא שם החלקה
 לשממה : שטמה * תאר והמ"ס בנר"י : (יב) שפים * הם המקומות הנבזים כמו הרים
 וגבעות : במדבר * מקום מרעה בהמת נקרא כן : אכלה * כמו אוכלת כי יאמר בזה ובזה
 כמו אם אוכלה אכל ברוב יאמר על משקל פועלת והאכלה היא ההריגה כמו וסרני תאכל אשר
 כזה וזה תאכל הרב : (יג) [זרעו חטים * הוא משל לתוכחות הנביאים שזרעו בישראל
 מדות הטובות והזהירו אותם ללכת בתורת ה' ולא הועיל להם כי לא נמחו כי אם קוצים
 מעשים רעים שדומין לקוצים ונחלו הנביאים על זה כי לא הועילו מעשיהם והיה להם נשת
 מתבואותיהם שהיו מיחלים שיהיו חטים והיו קוצים * והרי"קס פירש שהוא משל על הממון הרב
 שהיו שולחים למלבי מנרים שיבאו לעזרתם אבל היה בטחונם על משענת קנה רטון זהו וקוצים
 קצרו ונחלו מרוב ממון שנתנו ולא היה להם בו שום תועלת ופירש בוש מתבואותיכם כוונ' כלומר
 יא לכם ליבוש מתבואותיכם שהם קוצים * ל"ט] : נחלו החי"ת בשוא לבדו : (יד) הנגעים

וְשָׁמְחוּ עַל מַתְנִיחַ וּבְמִים לֹא תִבְאֵהוּ : (ב) וְאַקְנֶה אֶת־הָאָזוּר
 כַּדָּבָר יִהְיֶה וַיֵּשֶׁב עַל־מַתְנִי : (ג) וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שְׁנִית
 לְאָמֹר : (ד) קַח אֶת־הָאָזוּר אֲשֶׁר קָנִיתָ אֲשֶׁר עַל־מַתְנִיחַ וְקִים לָךְ
 פְּרִתָּהּ וּמְמַנְהוּ שָׁם בְּנִקְיַת הַסֶּלַע : (ה) וְאַלֶּךְ וְאַטְמַנְהוּ בַּפֶּרֶת
 כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָ יְהוָה אוֹתִי : (ו) וַיְהִי מִקֵּץ יָמַי רַבִּים וַיֹּאמֶר יְהוָה
 אֵלַי קִים לְךָ פְּרִתָּהּ וְקַח מִשָּׁם אֶת־הָאָזוּר אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְמַמְנוֹשָׁם :
 (ז) וְאַלֶּךְ פְּרִתָּהּ וְאַחֲפֹר וְאַקַּח אֶת־הָאָזוּר מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
 מְמַנְחִיו שָׁמָּה וְהִנֵּה נִשְׁתַּה הָאָזוּר לֹא יִצְלַח לְבַל : (ח) וַיְהִי דְבַר־
 יְהוָה אֵלַי לְאָמֹר : (ט) כֹּה אָמַר יְהוָה כִּכְהָ אֲשַׁחֲיֶת אֶת־גֹּאֲוֹן
 יְהוּדָה וְאֶת־גֹּאֲוֹן יְרוּשָׁלַם הַרְבֵּי : (י) הָעַם הַזֶּה הִרְעוּ הַמַּאֲנִים וְ
 לְשִׁמוּעַ אֶת־דְּבָרַי הַהֲלָכִים בְּשִׁרְרוֹת לִבָּם וַיֵּלְכוּ אַחֲרַי אֱלֹהִים
 אֲחֵרִים לְעַבְדָּם וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם וַיְהִי כַּאָזוּר הַזֶּה אֲשֶׁר לֹא־יִצְלַח
 לְכָל : (יא) כִּי כַּאֲשֶׁר יִדְבַק הָאָזוּר אֶל־מַתְנִי אִישׁ כֵּן הִדְבַקְתִּי אֵלַי
 אֶת־כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־כָּל־בֵּית יְהוּדָה נְאֻם־יְהוָה לְהַיּוֹרֵת לִי
 לְעַם וּלְשֵׁם וּלְחֶהְלֶה וּלְהַפְאֵרֶת וְלֹא שָׁמְעוּ : (יב) וַאֲמַרְתָּ אֲלֵיהֶם
 אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה בַּהֲאָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כָּל נֶכֶל יִכְרֹא יִי

ואמרו

ר ש י

(ז) לא יצלה לכל • אינו ראוי לכלום : (י) ויהי כאזור הזה • גאונו יהיה
 כאזור הזה הנרקב : (יב) נכל • פלי חרס הוא ועשוי להכניס בו יין :
 (יד) ונפנתים

מכלל יופי

פירוש להרע יכן כי ריגוע נכס לנגוע נאים הנה כתרנומו דינוק וכן הנוגעים תי למנוקין :
 (ט) אה דרכי • הדל"ת העמדת נגעים יהי מסרת עליו לית נעיא :
 יג (ד) הנקיק הסלע • ענינו חר הסלע או סנו : (ז) לא יצלה לכל • לשום דבר כח
 כל מלחכה לא תעשו כל חלל וכל דם זום חלל וזום דם : (י) המאנים • תאר מקוב
 טרדגים ינא במסקל העבר כי האחד מוטנו מאן וא"ף המלכים נשוא ופתס לפי שהאחד מוטנו מא
 צ"רי לפיך הקיץ נשוא כמון חרש חרשים : (יב) כל נכל • פירוש כאד העור או כל היונה
 טו כן כתיב וסדרה כסבר נכל ייכרים יהוא בש נקוד ת י"ס נחיים נקודות : (יד) ונפצתיים
 ענינו סוור עם הסבר והרעיה : (טז) כבוד • כלום מתכבדוהו בתהלתכס ובהתולדותכס
 עומתיכס לפניו : בטרם יאשיך • יאשיך עליכס השמש פלוטר שידמה לכס היום לילה מרוו
 חלמות

ניכט אינם וואססער קאממען לאססען. (ב) איך קויפטע, נאך דעם בעפעהלע
 גאטטעס, איינען גירטעל, אונד לענטע איהן מיר אן. (ג) דארויף ערהילט איך
 איינען צווייטען געטטליכען בעפעהל, וויאפאלגט: (ד) ניס דען גירטעל, דען רוא
 געקויפט אונד אן האסט, מאַע דיק אויף, געהע אן דען אייפראט, אונד פֿער
 שטעקקע איהן אין איינער פֿעלזענריטצע. (ה) איך גינג, פֿערשטעקקטע איהן אַם
 אייפראט, וויא מיר דער עוויגע בעפֿעהלען האַטטע. (ו) נאך לאַנגער צייט שפראך
 דער עוויגע צו מיר: אויף! געהע אן דען אייפראט, אונד האַלע דען גירטעל ווי
 דער, דען רוא אויף מיינען בעפֿעהל דאָעלכסט פֿערשטעקקט האַסט. (ז) איך
 גינג צום אייפראט, גרוב דיא שטעללע אויף, נאָהם דען דאָעלכסט פֿערשטעקקֿ
 טען גירטעל ווידער, אונד זיהע דאָ! ער וואָר פֿערדאָרבען אונד צו ניכטס צוגע
 ברויכען. (ח) הירויף ערגינג דאָ וואָרט גאָטטעס אן מיר: (ט) זאָ שפריכט
 דער עוויגע: אויף עבען דיזע אָרט ווילל איך דיא שטאַלצע מאַכט יהודה'ס אונד
 יהושלים'ס פֿערדערבען. (י) דיזעס בעזע פֿאַלק, דאָ מיר דען געהאָרואַם פֿערוויי
 גערט, זיינעם הערצענס דינקעל נור פֿאַלגט, נאך פֿרעמדען געטטערן וואָנרעלט,
 זיא אַנבעטט, אונד זיך פֿאַר איהנען נידערווירפֿט, זאָלל דיזעס גירטעל גלויך
 ווערדען, דער צו ניכטס צו געברויכען אַזויט. (יא) דען, פֿוהר דער עוויגע
 פֿאַרט, וויא דער גירטעל פֿעסט אום דיא לענדען ליגט, זאָ האַטטע איך גאַנץ ישרא
 אונד יהודה פֿעסט מיט מיר פֿערבונדען, דאָס עס מיין פֿאַלק זייא, צו מיינעם רוהם,
 צו מיינער עהרע אונד העררליכקייט; אָבער זיא געהאָרבען מיר ניכט. (יב) זאָגע
 איהנען אויך דיזעס שפריכוואָרט: זאָ שפראך דער עוויגע, גאָטט ישראל'ס: אַל
 לע

ב א ו ר

פעצו נגדים היותר יקרים ומשובים בארץ קדם, כמו המשי שלנו, ופתרון המשל מבארובא
 בפסוקים שלאחריו. וכתב הרמב"ק: "ענין האזור אשר שיהיה ממש, ועשה כן ירעה מה
 שנתנו האל. והחכם הגדול, מורה נדק רמז'ס כתב, כי בחלוס של כנזואה היה כל המעשה
 הזה. " ובמים לא חביאהו, לכנסו כשיהיה מלא זיעה, כדי שימהר לרקוב (רש"י).
 ורמ"ק מספקק על טעם זה, דאס כן היה לולומר: ובמים לא חבבסוהו, ואמר: אינני יודע
 טעם ובמים וכו'. אך לפי משפט הלשון אין כאן פקטוק כלל, כי כן מבאנו במקרא על רחיצה
 וכנסו לשון ביאה והעברה במים. (ד) פרתה, לפי שנהר פרת הוא גבול ארץ ישראל;
 ואמר, כשיכאזו ארץ ישראל לגבול ישחח גאונס. (ו) לא יצלח לכל, אינו ראוי לשום
 דבר, ופירוש לכל, למאומה, כי כן דרך לשון עברית, כשיבא מלת השלילה אין או לאו
 עסכל, פירושו: אין מאומה, אין כל, (גאָר ניכטס), כמוכל מלאכה לא תעשו, כל
 חלב וכל דם לא תאכלו, שפירושו, אין מאומה ממלאכה, אין מאומה מסלב ודם. (י)
 המאנים, איננו בינוני מבנין פֿעל, מלשון אס **מאן** **ימאן** וכו', דא"כ היה ראוי
 לכתוב, **המאנים**; אך הוא **תאר**, והיחיד **מאן**, ורבים **מאנים**.
 והיו **כאזור**, ולא אמר יהוה? לפי שמושב על גאון יהודה וכו'.
 ויהי גאונס כאזור הזה הנרקב. (יא) כי באשר וכו'. מוסיף הכניא לבאר פתרון המשל
 מכל נד, למה אמר האל לקחת אזור ולא בגד אחר הנרקב באדמה? לפי שרמוז בזה עוד
 כונה אחרת, והוא, כאשר ידבוק האזור וכו'. (יב) כל גבול, אמר להם גם כן זה המשל.
 והגבול הוא כלי קדש, והוא משל לשני דברים, האחד, כמו שהגבול ימלא יין, כלומר ימלא

תרגום אשכנזי

לע פלאשען מיססען מיט וויין געפיללט זוערדען - זיא ווערדען אנטווארטען : זוער
 ווייס דאן ניכט, דאס מאן דיא פלאשען מיט וויין פיללט ? (יג) אלסדאן זאגסט
 דוא איהנען אין מיינעם נאהמען : איך ווערדע אללע איינוואהנער דיועם לאנדעס,
 דיא קעניגע, וועלכע אויף דעם טהראן דוד'ס זיטצען, דיא פריסטער, פראפעהע,
 טען אונד אללע כירגער ירושלים'ס פאלל אונד מרונקען מאכען ; (יד) אונד זיא
 דיא איינאנדער ווערפען, דאס פעטער אונד קינדער זיך געגענזייטיג צערשמעט,
 כען זאללען : איך ווילל - שפריכט דער עוויגע - ניכט מיטליידיג זיין, ניכט
 שאנען, אונד זיא ניכט אויס בארמהערציגקייט דעם פערדערבען ענטגעהן לאססען.

(טו) הערעט אונד מערקט אויף ! זיך ניכט שטאלץ, דען דער עוויגע רעדעט .
 (טז) געכעט דעם עוויגען איירעם גאטט, דיא איהם געכיהרענדע עהרע, בעפאר
 פינסטערנים אוינברייכט, עהע איירע פיסע אויף דען פאם אכענד איבערשאטטע,
 טען כערגען אויסגלייטען, אונד איהר אויף ליכט ווארטעט, דער עס אכער אין
 מארטעם שאטטען, זיך דונקלע וואלען פערואנדעלט . (יז) וואללעט איהר
 אכער ניכט געהארבען, זאמוס איך וועגען דיועם טראטצעס הייסליך וויינען ; אך !
 מיין אויגע צערפליסט אין טהרענען, וויל דיא העערדע גאטטעס געפאנגען וועג
 געפיהרט ווירד !

(יח) זאגע דעם קעניגע אונד דער פירסטין : זעטצעט איך טיף הערנידער ! דען
 איירע

ב א ו ר

במחוי, ושרוא נבלע בדופניו, כן יהיו מלאים זכרון, והוא זכורת צרה ויגון, כמו שהאכור
 בבוך ואין בו דעת, כן מי שתכפר זרות נבלה ונדהם ולא ידע מה יעשה ; השני, נמשלו לנבל,
 כי כשיה אדם נבל נבל יפסו זכריו, כן יהיה מריצה ביניהם על רוב זרותיהם . וגם
 האבות עם הבנים יפסו איש באחיו (רד"ק) . (יד) ונפצחם, אכהזה על זה עד שנסף
 ובסגר איש מאחיו . ומלת נפץ באמרה על עגס דק וקשה המתפוצץ לכמה חתיכות בהשברו,
 כמו כלי חרס וזכוכית ודומיהם . ועל צד השאלה אמר גם כן לשון התפוצצת על בני אדם
 הנהרגים רבים ביחד . ואפשר על שם נפון עגס הגלגולת זה בזה, שהוא גם כן דק וקשה .
 (טו) אל תגבהו, לא תתגאו ותחזבו כי המוסר והמחמה עמכם, ואינכם זריכים לשמוע
 מוסר האל על ידי נביאיו, לא תעשו כן . (טז) חנו זכו, כבדו את ה' לשמוע אומרו
 ולהיטיב דרכיכם, בטרם יחשיך עליכם השמש, וידמה לכם היים כלילה מרוב הצרות,
 ובטרם יתגנף רגליכם על הרי נשף, על הרי חשך, הרים המעוטפים מקשכת לילה ; והוא
 משל על אשר נקשו עזר מזכרים, כאדם הנס מפני רודכיו ומנקה מפלט לו על הרי שפוע,
 מלאים סעיים חדים, באיזון לילה ואפלה, שנכל רגע היו בסכנה לפול אל העמק, או
 לגוף באזן רגלו, וזה כוונת על כפיתם לעזרת הנבל . וקויתם לאור, הוא עזרת מזכרים,
 ושמה, והאל ישים אותה התקוה לכלמות . ושיח, כן הוא הכתיב, והקרי ושיח, מקור
 במקום עתיד, רונה לומר שית אותה לערפל, וכפל הענין במלות אונות . (יז) ואם לא
 חשמעו, אז אני רואה בכביאה מפלת שראל, ושנות עדרה', ועל זה במספרים תנכה
 כפז מפני גוה, מפני גאיתם הזאת, שאינכם רוצים להספיל עצמכם לשמוע מוסר ה', כי
 כן דרך הכדיקס לדחוי ולאכת נסתר על האחת מדות בני אדם, וגם דמוע חרמע, ומרד
 עיני דמעה בנתי וכלי הפנות, כי אני רואה צרתכם, כי נשנה עדר ה', הוא ישראל,
 שהיה הא' ה' רועה להם ומשגיח עליהם, ועתה נטעם והניסם ביד אוניהם . (יח) אמור,
 הנביא

וַאֲמָרוּ אֵלַיךָ הַיְדוּעַ לֹא נָדַע כִּי כָל־נֶבֶל יִמְלֵא יַיִן : (יג) וַאֲמַרְתָּ
 אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה הַגִּנִּי מִמְּלֵא אֶת־כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת
 וְאֵת הַיֹּשְׁבִים לְדוֹד עַל־כִּסְאוֹ וְאֶת־הַכֹּהֲנִים וְאֶת־הַנְּבִיאִים וְאֵת
 כָּל־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם שִׁכְרוּן : (יד) וּנְפַצְתִּים אִישׁ אֶל־אָחִיו וְהָאֲבוֹת
 וְהַבָּנִים יִתְּרוּ נַאֲס־יְהוּרָה לֹא־אֲחֻמּוֹל וְלֹא־אֲחוּס וְלֹא אֲרַחֵם
 מִהַשְׁחִיתָם : (טו) שִׁמְעוּ וְהִאֲזִינוּ אֶל־תְּנַבְּהוּ כִּי יְהוּרָה דְבַר :
 (טז) הֲגִנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כְּכֹד בְּטָרָם יַחֲשֹׁךְ וּבְטָרָם יִתְנַנְּפוּ רַגְלֵיכֶם
 עַל־הָרֵי גִישָׁף וְקוֹיֹתָם לְאוֹר וְשִׁמְתָה לְצַלְמוֹת יִשׁוּת וְשִׁוְתָה לְעַרְפֵּל :
 (יז) וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּהָ בְּמִסְתָּרִים תִּבְכְּהָ נַפְשֵׁי מִפְּנֵי גוֹה וְדַמְעַ
 תִּדְמַע וְתִרְדַּע עֵינֵי דַמְעָה כִּי נִשְׁבָּה עֲדָר יְהוָה : (יח) אָמַר לְמַלְךְ
 וּלְגַבִּירָה

ר ש י

(יג) ונפצתים איש אל אחיו • אכה זה על זה עד שיסברו חתיכות דקות כמו
 ככלי יונק חנפנים (תליס ב') ונפץ את עוללך (שם קל"ז) וכן כל ניפוך שמקרא:
 והאבות והבנים • חנפן זה חנל זה : (טז) יתננפו • יכסלו חגיפי"ר בלע"ז,
 (בל"ח חן שטחסן, סטרויכלן, עיין תליס ט"ח י"ב) הרי נשף • הרי חשך
 בלכתם בגולה : ושית לערפל • כמו ונשית את האור לערפל : (יז) מפני
 גוה • מפני גדולה שלכם שתצטל ד"ח מפני גאותם של מלכו' שמים שתנתן לפסילי' :
 (יח) נמלך ולגבירה • יהויכין ואמו : ירד מראשתיכם • ווטר"י קחי"ך בלע"ז :
 וואטר"ע

מכלל יופי

הנרות : על הרי נשף • כלומר על הרי חשך ולפי שהלילה חשך אמר נשף • ישית כתיב
 פירוש כמו ימים וקרי ושית והוא מקור והענין אחד : (יז) גוה • כמו גאה ענין גאווה והאל"ף
 אומרת בו"ו : וחרד • כל כך תדמע עיני עד שתרד בדמע : (יח) אמר לְמַלְךְ וּלְגַבִּירָה •
 הכוון הזה לא נח לאדם מיוחד אלא למי שיהיה והוא צד דרך מליצה וכן ראיה ריחבני קול אומר
 קרא אמרו לכנהרי לב והדומים להם : השפילו שבו • כאלו חמר שבו בשפל והוא פועל עומד
 כמו כי השפילו ותאמר גוה • או יהיה פועל ונפירושו השפילו כסאכם ושבו על הקרקע :
 מראשתיכם • הראו בו האל"ף כלומר גדולתכם, ובמכלל האחד מראשה בפלס ממלכה והרבו
 מראשתיכם בפלס ממלכותיכם • ובפירוש ואמר ירד ואמר מראשתיכם לשון רבים רוצה לומר
 "שם ראות לא נשאר לכם אלא הכל ירד כי אף בגלותם לא כהנו נהם מכהג מלכיס שהרי
 נחמו יהויכין בבית הכלא באחד העם ואמר ירד לשון זכר ומראשתיכם ועטרת לשון נקבה ר"ל
 דבר מראשתיכם וכן כי יהיה נערה יעשה מלאכה אשר כמותו לא נהיתה והדומים להם נזה
 פוכל לתקן גם לשון רבוי אבל טוב הוא מה שכתבו בו : (יט) ערי הנגב • יתכן פירושו המדבר
 ומקום החרב והיבש • או פירושו דרום ופירושו אחר בשרשו • [ובשרש נגב פירש ארץ מישור כי גם
 פחדבר הוא מישור והדרום ענינו נקרא על כן נגב לפי שיש נפאת דרום מדבר הרבה ואין בה ישוב
 כמו

ירמיה יג

וּלְגַבִּירָה הַשְּׁפִילוּ יָשְׁבוּ בִּי יָרֵד מִרְאֵשֵׁיכֶם עֲטַרְתֵּי הַפְּאֲרָהֶכֶם :
(יט) עָרֵי הַנֶּגֶב סָגְרוּ וְאֵין פֶּתַח הַגְּלֵת יְהוּדָה כָּלֹא הַגְּלֵת שְׁרוּמִים :
(כ) שָׂאֵי שְׂאוּ קְרִי עֵינֵיכֶם וּרְאֵי וּרְאֵי קְרִי הַבָּאִים מִצְפּוֹן אֵיךְ הָעֵדֶר
גִּתְּךָ לָךְ צֵאן הַפְּאֲרָהֶךָ : (כא) מִה־הָאֲמָרִי כִּי יִפְקֹד עֲלֶיךָ וְאֶת־
לְמַדְתִּי

ר ש י

(ווארט"ע ש"ע"ם , Votre choix . בל"א אייערי איז ערוועהלטי , אויברה
שויפטער) , עלייתכם כמו שנה' (מלכים ב' כ"ח) וינח חליו יהויכין הוא וחמו
ועזריו וכולם הוליכם בגולה : (יט) ערי הנגב סגרו . לפני הגלת עליהם
מן הצפון ערי ארץ ישראל סגורות מחימת נבוכד נצר . הגלת שלומים לא ילחם
יהויכין כי (לשום) ינח ויגלהו . ל"א שלומים גרדונחמינ"ץ בלע"ז . (מלשון
איטלי' גווערדאנעמאל"ץ , Guerdonnemens . בל"א בלחהנונג , פערגעלטונג ,
כלומר השלם עוונס וכן ת"י איתקבלו תושלמת חוביהן : (כ) ש"ח עיניכם
וראו . את הבאים עליכם מוצפון : איה העדר ניהן לך . אחר שיגלו יאמר לירושלם
כן : (כא) מה תאמרי כי יפקוד . הקב"ה עליך : גימדת אותם עליך אופים
לראש . שלחתם אליהם מלאכים כשדיים להביא משם ע"א שלהם לעזרה כמו
שנאמר (ביחזקל כ"ג) ותעגבה עליהם למראה עיניה ותשלח מלאכים עליהם
משרדימה . ד"ה למדת אותה עליך אלופים חזקיהו שהראה לשלוחי מרוחק בלחזק
את

מכלל יופי

שמו בשאר הפאות מפני החמימות ל"ע : הגלת . ענין גלות ואשפטו הגלמה כמו והרצת את
שבתותיה והת"י הוא במקום ה"א הנקבה ולמ"ד הפועל כפלה וכן הגלת שלומים והם קמוצים :
שלמים . שם מענין ושלמו ימי אבלך כי כלם גלו משלם וכן בפירוש שלומים כמו כללר"ל שלמים
וכן מוסר שלומנו עליו כמו מוסר כלנו : (כ) ש"ח וראו . כתוב ש"ח וראו כנגד הכנסה כמו
שכלית הפסוק ושני הפסוקים הבאים אחריו וקרי ש"ח וראו כנגד הרבים הפרטים : איה העדר .
פירש רבי יונה כי אינו שאלה לדעת אבל הוא ע"ד הפלאה והפלגה ואין טורח רק הוא כמשמעו
ופירושו ראי העדר שכן לך להיות רועה עליהם והיו כאן תפארתך איה הם עתה כי לא תרעם
עוד : (כא) יפקד . ענין זכירה והשגחה : יאחווך י החי"ת בחטף סגול והראוי בקמץ
כחבריו : אשת לדה . תאר בפלס דעה ויהיה אשת מוכרת כמו אשת יפת תאר . ובפירוש ויתכן
שיהיה שם כמו מלידה ואצטן ויהיה אשת סמוך : (כב) נחטמו . כלומר נתגלו והוכר הכסות
שעליהם וכן ויחמום בן סכו ויגלה עינין שם . וכן כתב ר' יונה כי ענין החמם בלשון ערבי
הסרת הדבר ממקומו : (כג) ונמר , היא חיה שעורה כתמים כתמים : חברברחיו . אש
פירוש חבורה היא השריטה יהיה פירוש חברברחיו כתמי הנמר שדומין לכתמי חבורה , ואם
פירושו כדעת רבותינו ז"ל , שהיא המכה שנזכר הדם בה , לפי שהחבורה היא בנשר כמו כתם
נקראו כתמי הנמר חבורות : למדי , ענין הלימוד וההרגל כמו פרה למוד מדבר מורגל :
הרע , מקור כמו זאם הרע תרעו : (כד) כקש עובר לרוח מדבר , פירוש כקש שהוא עובר
מהרה בעבור הרוח שנישבת בו כן אפינכם במדבר והוא המדבר שנין ירושלים ובבל : (כה)
מדריך , הנפרד מד' גרשו מדד ענין מדה : (כו) ומצהלוהיך . ענין עליונות : לא תטהרו .
פירוש לא תטהרו אחר שנטמאת ואם תאמרי שחזקיהו מתי עוד כיון שלא תטהרו קודם שתגלי :

יד (א) הכצרות

תרגום אשכנזי סה

איירע ווירדע איוט געוונקעו, געפאללעו איירע סרעכטיגע קראַנע. (יט) דײַ זירליכען שטערטע (פֿאַן יהודה) זיגד פֿערראַמטט, נזאנד וואָגט עס, דײַ טהאַרע צו עפֿנען; דאַן גאַנצע יהודה געהט אינס עלענד, געהט פֿירדליך (אַהנע געגענווהער) אינס עלענד. (כ) העכט איירע אויגען אויף, זעהעט דײַ, וועלכע פֿאַן מיטטערנאַכט אַנקאַממען! — וואָ איוט דײַ העערדע, דײַ שענע העערדע, וועלכע דיר אַנפֿערטרויעט וואָר? — (כא) וואָס ווירסט דו (ירושלים) זאַגען, ווען

ב א ו ד

אכניא אמר כן לכל עונתי דרך, לכו נאמרו למלך ולגבורה, הסיחויכין מלך יהודה יאמו
 סנבירה, שהם גלו ראשונים עם הגוים והחרו והמסור, ככזוז נספר מלכים ב' (כ"ד,
 ט"ו), גם נבא ירמיהו עליהם למעו (קחטיל כ"ג פסוק כ"ד עד כ"ו). ואם המלך
 המולכת עמו בקרחת גבירה, וזה היה הענין הכל יחויכין לפי שגודט נעיר ימים כשנחו על
 כסאו. השפילו שבו, השפילו לשבת, שני בשפל לחץ. השפילו, פעל עומד, כמו כי
 השפילו ומאמר גיה (איוב כ"ג, כ"ט) או יהיה פועל יונא, גפירושו, השפילו כשאתם
 ושבו על הקרקע (רד"ק). ירד מראש תיכם, המ"ס הראשית יין מראשיתכם אכנו
 מ"ס הלכות, דל"כ היה ראוי לכתיב מראשיתכם, או ממראשיתכם; רק הוא
 שם אחד בפלס ממלכותיכם, והכשרד. מראשיתכם, מראשיתכם, וענינו;
 ובכינוי ליחיד, אשר הם מראשיתו (בראשית כ"ח, י"ח).
 ולרבים תתחלף הש"א לפתח, ונקד. מראשיתכם, וענינו;
 ירד תשיבותיכם ועלייתכם (איירע ווירדע, אנועהען), ירד עטרת תפארת. ואמר;
 תפארת, מלת ירד מושכת לשניהם, רד מראשיתכם, ירד עטרת תפארת. ואמר;
 מאוד הושפלתם ונפלה גדולתכם בגלותכם, כי לא כהנו בהם השונים מנהג מלכים, שהרי
 נתנו את יהויכין בבית הכלא כאשר העם. ואמר ירד, שהיא זכר חיד, על מראשיתכם,
 שהיא רצית נקבלת, ועל עטרת תפארת, שהיא נקבה יחידה? לפי הכלל בדקדוק, שכל
 פעל הקרם לשם, אינו עומד לא את המין ולא את המספר. (יט) ערי הגלב, ערי יהודה,
 אשר היו בדרום ארץ ישראל, וזכר אחס בזה הלשון, מפני הפסוק שלאחריו, שזכר נפין,
 הנאים מלפון להחריב הירדן ולהגלה יושביו. סגרו ואין פותח, ר"ל חרבו, שיושביה נסו
 ונגלו, ואין יונא ואין בא נעיר, וכן אמרו הלשון נחרבן הארץ נכבדאת שעה; סגר כל בית
 אנוא. כן פירש רד"ק. ורש"י פירש, ערי הגלב סגרו, מאימת האויב הנא עליהן מלפון,
 סגרו גם ערי הגלב, ויושביה באו במצור, ואין פותח, כמו וירחינו סגרת ואסגרת, וכן
 תרגומתי. הגלת יהודה כלה, אף על פי שלא גלה יהודה כלה עד נדקיהו, אך יען גלת
 מלכס, הוא יהויכין, הרי הוא כאנוגלתה כלה, כי סופה לגלות נקרו, כי הגדולים שבהם
 כבר גלו עם יהויכין (רד"ק). הגרת שלומים, פירש רד"ק כמו שלמים, הנה נומר
 כלה גרש יגרשו לגולה. ורש"י פירש, לשון שלום, כי לא נלחם יהויכין עם זרבו, כי לשלום
 יצא לגלות, וכן תרגומתי. הגלת, משפטה הגלחה, כמו והרצת את שנת תיה, כמו
 הרצתה. (כ) שאי עיניכם וראוי, הקרי שאו וראו, לפי הכתיב הוא כינוי לכניסת
 השרים אשר הם לעם כרועה לעדר, וכן בשני הפסוקים הנאים אחריו ירד לכניסה בלשון
 נקבה. ולפי הקרי ידבר עם פרטי הכנסיה, לכן יאמר גם כן עיניכם, נרבים זכרים.
 ואמר הכניא, שזועיניכם והביטו הכסדים הנאים מלפון להגלותכם. איה, וכן נתן לך,
 מושך לשני משפטי המאמר, והוא אחד ממשמרים המאולבים כידוע בדרכי שיר, וענינו;
 איה העדר כחן לך, איה נאן תפארתך כחן לך. ואמר זה לכניסת השרים, אחר שגלה
 ישראל. (כא) טה האמרו, ידבר לכניסת ישראל, או מוסיף למעלה לגדוליה ושריה,
 מה תאמרו כי יפקד הקדוש ב"ה עליך. וזכה לומר כי ישלם גמול עונך להניא אויבים להחריב
 ארצך? ואח זכו, הלא אתה בעמך הרגת אותם אנהך, לסיגות לך לחלופים וכאלו, כי

תרגום אשכנזי

ווען ער ריך (מיט פיינדען) היימוכט ? צוערסט האבט דוא זיא אלס דיא ערשט
 פטען פריינדע צו דיר געוועהנט ; ווירד ריך אבער ניכט יעצט אָנגסטוועה ערגריי
 פֿען וויא איינער געכעהרערין ? (כב) רענקסט דוא עטוואַ אין דיינעם הערצען ;
 וואָרום בעגענגעט מיר דים אַללעס ? זאָ וויסע גור, וועגען דיינער פֿילען זינדען
 איזט דיינעם קליידעס זויס הערויף געצאָגען, דאָס מאַן דיינע בלאָסע פֿערוען זיהט .
 (כג) קאָן איין סאָהר ויינע הויט ווייס מאַכען ? איין פאָרדעל ויינע פֿלעקקען ענ
 דערן ? זאָ וועניג קעננט איהר אייך פעססערן, דיא איהר דעם בעוען געוואָהנט זייר .
 (כד) איך ווילל זיא, וויא שפּרייא פֿאַם ווינדע, נאָך דער וויסטע הין צערשטרייען .
 (כה) דים זיא דיין לאָזן, דיין מאַסגעבליך פֿאַן מיר בעשטימטער טהויל,
 שפּריכט דער עוויגע ; וויל דוא מיך פֿערגעסען, אונד ריך אויף ליגען פֿערלאָס .
 סען האָסט : (כו) דאָרום ענטבלעסע איך ריך, דאָס מאַן דיינע שאַנדע זיהעט .
 (כז) דיינע עהעכריכע, דיין וויהערן, דיינע אַבשייליכע אונזוכט אויף דעם פֿעלפֿ
 דעם היגעלן, אַללע דיינע שאַנדטהאַטען האָבע איך געוועהן . וועהער ריך, ירושלים !
 דוא ווירסט ניא דיין ; דען, וואָן זאָללסטע דים געשעהן ? —

ד (א) וואָרט גאַטמעס, וועלכעס אָן ירמיהו, בייא געלעגענהייט איינער ריך
 רע

ב א ו ר

אחו שלח מלאכים אל מלך אשור לאמר: ענדך ובנדך אני עלה אלי והושיעני וכו', ונמרת בעמך
 שיבואו ממרחק אליך, ומה תאמרו עתה, כי יבואו להסריב ארצך (מדברי רד"ק). ורש"י
 פירש ואת למדת וכו', שלחמם מלאכים לכשדים להביא משם עבודה זרה, וז"ל פירש לראש .
 וחס אחר מחמיו עמים פירש, ואת למדת אותם, אתה משכת אליך העונשים, אשר יפקוד
 ה' עליך, בתבלי האהבה, והרגלת אותם אליך כאלופים וראש, כלומר עמדת תענוגי
 הרגשיים מהמטאים, ולא זכרת כי מרה יהיו באתרוכה . הלא חבלים וכו', הלא לסיף יקשו
 אליך היסורים כתבלי לידה האוסזים את אשה יולדת . ולפירוט הרד"ק היא, הלא סבלי סוכו,
 הלא כאשר תראי זאת, שנהפכו אוהביך, אשר סמכת עליהם, לך לחויבים, תבלי ותחרדי
 באשה יולדת, אשר יאחזוה סבלי לידה . לדה, שם, כמו אלדה ומבטן . ותהיה מלת אשת
 סוף . או שהיא תואר, ומלת אשת מוכרת, כמו כפל אשת בלחזו שם . (כב) נגלד
 שולך, לשון חרפה היא באשה, שנהפכו שולי בגדיה ומשכו למעלה, עד שנראה ערותה .
 נחמסו עקביך, נגורה זרעך, כמו ויחמוס כגן שבו, שהוא לשון כריתה (רש"י). ורד"ק
 פירש נחמסו, ויחמוס, שניהם לשון גלוי, ואמר פה: נהפכו שולך ונגלו עקביך . וזה הוסיף
 משל על כנסת ישראל, שהיתה נסתרה תחת כנפי האל, ונכבדת בארצה, ועתה היא גולה,
 והוסר סתרה מעליה . וחס אחר פירש, נחמסו עקביה, נעכבו פעמיה בחזק ומסם, עד
 שלא יכלה לעמוד וללכת, והושלכה לארץ, והעתיק (דוא ווירסט געוואַלטזאם צו באַדען
 געוואַרפֿען) . (כג) היהפך, כסם שהוא נמנע בטבע להסיר השמיות מעור הכושי,
 זה חכרבורות מנמר, כן אי אפשר להסיר הרשע מכס, כן היא טבעית נכס, כי למודי הרעה
 אתם, ולא תוכלו להיטב . כושי, הוא אדם מארץ כוש (אנטיאפיעו) . שושכיה
 שחורים, ויוכתן תרגם היכדואה (איין אינדיאנער) . (כד) ואפיעם, סרס המקרא,
 ואפיעם מדבר, כקש עובר, לרוח, כמו קש העובר קל מרות הנושנת בו, כן אפיעם ממקום
 מושנס למדבר, כי יש מדבר בין ירושלים לנגל (מדברי רד"ק) . (כה) טנת טרוך, חלק
 מדותיך הימדד לך מאתי, ר"ל שלשתי לך מדה כנגד מדה, יען אשר שכת אותי, ותנעתי
 בשקה, לכן גם אני חשפתי שולך וכו' . (כו) ומצהלותיך, כמנהלות סוסים טאפוס,
 כלומר חרמת סוסים ורמתם . ומה ונוחך, הומה והזכות אשר תעשה על גבעות שדה, וכל
 סקובך

למ
 כמו
 ברב
 ונכח
 כק
 יהוד
 שול
 זנות
 יד
 חת
 טו
 ג'ו
 נחמה
 עקבי
 ח'
 חלע'
 טק
 כמו
 שוליי
 יד
 שקי
 תטה
 יד
 פיה
 בצ

לְמַדְתִּי יְהוָה אֱהֵם עָלַיךָ אֲלֵפִים לְרֹאשׁ הַלּוֹא חֲבָלִים יֵאָחֳזֶיךָ
כְּמוֹ אִשָּׁת לְדָהּ : (כב) וְכִי תֹאמְרִי בְלִבְּךָ כִּדְרִיעַ קָרָאֲנִי אֲלֵהָ
בְּרַב עֵינֶיךָ נִגְלוּ שׁוּלְיֶיךָ נַחֲמָסוּ עֵקֶבְיֶיךָ : (כג) הִיָּהֶפֶךְ כּוֹשֵׁי עוֹרוֹ
וְנִמְרַח חֲבֵר בְּרַתּוֹ גַּם־אֲתָם תּוֹכְלוּ לְהִיטִיב לְמַדֵּי הָרַע : (כד) וְאִפְיָצִים
בְּקִשׁ עֹבֵר לְרוּחַ מִדְּבָר : (כה) זֶה גִּוְרִלְךָ מִנְת־מִדֵּיךָ מֵאֵתִי נֶאֱמַר־
יְהוָה אֲשֶׁר שָׂכַחְתָּ אוֹתִי וְתִבְטַחִי בְּשִׁקָּר : (כו) וְגַם־אֲנִי הִשְׁפַּתִּי
שׁוּלְיֶיךָ עַל־פְּנֵיךָ וְנִרְאָה קְלוּנְךָ : (כז) נֶאֱפִיךָ וּמִצַּהֲלוֹתֶיךָ זְמַת
זְנוּתֶךָ עַל־גְּבָעוֹת בְּשֹׁדֵהָ הָאֵתִי שִׁקְוֹצֶיךָ אוֹי לְךָ יְרוּשָׁלַם לֹא
תִטְהַרִי אַחֲרֵי מָתִי עַד :

יָד (א) אֲשֶׁר הָיָה דְבַר יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ עַל־דְּבָרֵי הַבְּצֻרוֹת :
(ב) אַבְרָהָ

ר ש י

את כל בית נכאחה (ישעיה ל"ט) : (כב) שולך • שיפולי הצנדים
ט"ס חורלח"ס בלע"ז : Tes ourles (בל"אדיין זייס, וכן לועז הרב בעירובין
ג"ז ב') , כשנפשיטין את החשה דרך ציון מהפכין חניקה מלמטה למעלה :
נחמסו עקביך • נגזרו דרכיך נחמסו כמו ויחמס כגן סוכו (חוכה ב') •
עקביך טרני"ס בלע"ז , Jares פוס טאפפין כמו רחשית מ"ט י"ט , ש"ס
ח' ה') , פסקו עובדי דרכים : (כג) כושי • שם אדם שחור וקורין מאהר
בלע"ז : ונמר • ליחפר"ט בלע"ז : חבדבורותיו הנמר מנומר הוא והם החבדבורות
טק"ס בלע"ז , (פלעקין) , כמו לעיל ב' כ"ב) , ואי אפשר שיפכו : הרע •
כמו להרע : (כה) מנת מודך • הלך מדותיך מדה כנגד מדה : (בי) השפתי
שולייך • גיליתי שיפולי צנדיך להפכם על פניך : (כז) מנהלותיך • כנהלת
סוסים נוֹאֲפִים • אחרי מתי • תטהר עוד :

יָד (א) דברי הצנרות שיביא עליהם רעב ומנחם חזרו לשון מנצר כמו ומנצר
משגב

ב א ו ר

שקונך ראיתי • או לך ירושלים לא תטהרי , לעולם • אחרי מתי עוד , אחר זמן מה
תטהרי ? הלא הוכחתיך על ידי הנביאים ימים רבים , ואתה לא שנת מונתך • ופירש רד"ק
כל ענין הנאף משל לעבודה זרה •

יָד (א) אשר , הקאפיטל בכללו ידבר מענין הצנרות העתידה לבא בארץ ישראל , ומתפלת
הנביא בעד עמו , ומתשבת הקב"ה לנביא • אשר היה דברה' , כמו דברה' אשר
פיה • על דברי הבצרות , על דבר החורב והיקרות • ומנאמה במשקל אחר , ובשנת
בְּצוֹרָת , והוא לשון מניעה , כמו לא יבצר , לפי שהיקרות באה ממניעת הנשמים , ופה
יאמר לשון רבים , בְּצוֹרָת , רונה לאמר יוקר המעות ויוקר הפירות , (זהו דרה
כפולה